

Polsk språk 1

POL1110

Forelesning 9
H2006

ORDKLASSER

- alle polske ord kan deles i to grupper – som bøyes og som ikke bøyes

ordklassene	
<i>bøyes</i>	<i>ikke bøyes</i>
substantiv	adverb
adjektiv	partikler
pronomen	preposisjoner
verb	konjunksjoner
tallord	interjeksjoner

TALLORD 1–4

	<i>mask. ikke-virile</i>	<i>nøy.</i>	<i>fem.</i>
1	jeden pies, jeden stół <i>NB! også virile</i> jeden chłopiec	jedno krzesło, jedno jabłko	jedna kobieta, jedna książka
2	dwa psy, stoły	dwa krzesła, jabłka	dwie kobiety, książki
3	trzy psy, stoły	trzy krzesła, jabłka	trzy kobiety, książki
4	cztery psy, stoły	cztery krzesła, jabłka	cztery kobiety, książki

TALLORD 5–34

	<i>mask. ikke-virile</i>	<i>nøy.</i>	<i>fem.</i>
2, 3, 4 + Nom.	dwa stoły y	trzy krzesła a	cztery piłki i
5 – 21 + Gen.	pięć stołów ów	dwanaście krzesel ł	dwadzieścia jeden piłek ł
22 – 24 + Nom.	dwadzieścia dwa stoły y	dwadzieścia trzy krzesła a	dwadzieścia cztery piłki i
25 – 31 + Gen.	dwadzieścia pięć stołów ów	dwadzieścia osiem krzesel ł	trzydzieści jeden piłek ł
32 – 34 + Nom.	trzydzieści dwa stoły y	trzydzieści trzy krzesła a	trzydzieści cztery piłki i

MÅL OG MENGDE

paczka		drożdży, herbaty
butelka		mleka, soku
puszka		kukurydzy, piwa
kostka		cukru, masła
kubek	+ Gen.	kawy, wody
kromka		chleba
plasterek		sera, kiełbasy
35 dkg (dekagramów/deko)		szynki, twarogu
7 m (metrów)		sznurka, materiału

DATIV

- primært det kasus som brukes i forbindelse med det indirekte objekt.

subjekt: **Jan** kupuje.

direkte objekt: Jan kupuje **dom**.

indirekte objekt: Jan kupuje dom **studentom** / **im**.

subjekt	+	direkte objekt	+	indirekte objekt
(Nom.)		(Akk.)		(Dat.)

HARDE / BLØTE KONSONANTER

fremre	p b t d f w ł m n r s z	harde
sentrale	c dz cz dż sz ż (rz)	funksjonelt bløte
	ć (ci) dź (dzi) ś (si) ź (zi) ń (ni) l j	bløte
bakre	k g ch (h)	harde

fremre og bløte: pi bi fi wi mi

DATIV

<i>entall</i>			<i>flertall</i>
<i>m</i>	<i>f = Lok.</i>	<i>n</i>	
-owi Wojtk owi kubk owi <i>NB!</i> psu, panu, kotu, bratu	-i babci sentr. bløte + frem. bløte -y róży funk. bløte -e Irenie frem. harde + bak. harde	-u dzieck u jabłk u	-om panom, psom, babciom, różom, dzieciom, jabłkom

PERSONLIG PRONOMEN I DATIV

<i>entall</i>		<i>flertall</i>	
Nom.	Dat.	Nom.	Dat.
ja	mi , mnie	my	nam
ty	ci , tobie	wy	wam
on	mu , jemu, niemu	oni	im , nim
ona	jej , niej	one	im , nim
ono	mu , jemu, niemu		

PERSONLIG PRONOMEN I ALLE KASUS

	Nom	Gen	Dat	Akk	Instr	Lok
sg	ja	mnie	mi, mnie	mnie	mną	mnie
	ty	cię, ciebie	ci, tobie	ciebie, cię	tobą	tobie
	on	go, jego, niego	mu, jemu, niemu	go, jego, niego	nim	nim
	ona	jej, niej	jej, niej	ją, nią	nią	niej
	ono	go, niego	mu, jemu, niemu	je, nie	nim	nim
pl	my	nas	nam	nas	nami	nas
	wy	was	wam	was	wami	was
	oni	ich, nich	im, nim	ich, nich	nimi	nich
	one			je, nie		

MÅNEDER

styczeń

luty

marzec

kwiecień

maj

czerwiec

lipiec

sierpień

wrzesień

październik

listopad

grudzień

MÅNEDER + LOKATIV

w + Lok.

w styczniu

w lutym

w marcu

w kwietniu

w maju

w czerwcu

w lipcu

w sierpniu

we wrześniu

w październiku

w listopadzie

w grudniu

HARDE / BLØTE KONSONANTER

fremre	p b t d f w ł m n r s z	harde
sentrale	c dz cz dż sz ż (rz)	funksjonelt bløte
	ć (ci) dź (dzi) ś (si) ź (zi) ń (ni) l j	bløte
bakre	k g ch (h)	harde

fremre og bløte: pi bi fi wi mi

SUBSTANTIV VIRILE I NOMINATIV PL.

-i fremre harde + h (ch) ÷ r

ch – si Włoch – Włosi

d – dzi sąsiad – sąsiedzi

t – ci student – studenci

-y bakre harde + r ÷ h (ch)

g – dzy kolega – koledzy

k – cy Polak – Polacy

r – rzy dyrektor – dyrektorzy

-e andre substantiver

gość – goście

przyjaciel – przyjaciele

NB! substantiver sg. **-anin** pl. **-anie**

Amerykanin – Amerykanie

mieszczanin – mieszczanie

SUBSTANTIV VIRILE I NOMINATIV PL.– forts.

-owie

pan – pan**owie**

syn – syn**owie**

mąż – męż**owie**

ojciec – oj**cowie**

profesor – profesor**owie**

NB! Norweg – Norweg**owie** (*men også Norwed**dy***)

unntak:

brat – bracia

człowiek – ludzie

SUBSTANTIV VIRILE I GENITIV PL. = AKKUSATIV PL.

-ów fremre harde, bakre harde + c, dz, ż, j

fachowie**c** – fachowc**ów**

okulista – okulist**ów**

chirurg – chirg**ów**

pediatra – pediatr**ów**

-y -rz

lekar**z** – lekar**zy**

żołnier**z** – żołnier**zy**

-i andre substantiver

nauczyciel – nauczyciel**i** gość – gośc**i**

NB! Nom. przyjaciele, bracia

Gen. pl. = Akk. pl

przyjaciół, braci

ADJEKTIV I NOMINATIV PL.

mask. virile		fem., nøy., mask. ikke-virile
-i d – dzi młody – mł odzi ł – li mały – ma li t – ci bogaty – bog aci sz – si lepszy – le psi NB! zmęc ony - zmęc zeni	-y r – rzy dobry – do brzy k – cy wysoki – wyso cy g – dzy drogi – dro dzy	-e do bre ma łe dro gie

ADJEKTIV GEN. PL. = AKK. PL. (VIRILE)

-ych

Znam do**brych** fachowców.

Nie znam do**brych** fachowców.

GRUNNTALL 100-1000

100	sto	600	sześćset
200	dwieście	700	<u>siedem</u> set
300	trzysta	800	<u>osiem</u> set
400	<u>cztery</u> sta	900	<u>dziewięć</u> set
500	pięćset	1000	tysiąc

NB! trykk på tredje siste stavelse: 400, 700, 800, 800

ORDENSTALL

21	dwudziesty pierwszy	145	<u>sto</u> czterdziesty piąty
22	dwudziesty drugi	200	dwusetny
30	trzydziesty	217	<u>dwieście</u> siedemnasty
40	czterdziesty	300	trzechsetny
50	pięćdziesiąty	400	czterechsetny
60	sześćdziesiąty	500	pięćsetny
70	siedemdziesiąty	600	sześćsetny
80	osiemdziesiąty	700	siedemsetny
90	dziewięćdziesiąty	800	osiemsetny
95	dziewięćdziesiąty piąty	900	dziewięćsetny
100	setny	1000	tysięczny

DATOER

	Nom.	Gen.
26.01	dwudziesty szósty	stycznia
30.12	trzydziesty	grudnia

15.08.1999

Nom.	Gen.	Nom.
piętnasty	sierpnia	tysiąc dziewięćset
Gen.		
dziewięćdziesiątego dziewiątego roku		

DATOER – forts.

	Gen.
Zrobię to	dwudziestego szóstego stycznia
Zrobię to	trzydziestego grudnia
Urodziłam się	dziesiątego lutego
Urodziłem się	
Gen.	Nom.
piętnastego sierpnia	tysiąc dziewięćset
Gen.	
dziewięćdziesiątego dziewiątego roku	

ZROBIĘ TO / ZROBIŁEM TO

Zrobię to **w tym roku.**

w + Lok.

Zrobię to

Nom.

Lok.

w tysiąc dziewięćset **dziewięćdziesiątym dziewiątym roku.**

Zrobię to **w piątek.**

w + Akk.

Zrobię to **wiosną.**

+ Instr.

Zrobiłem to **tydzień (godzinę, miesiąc, rok) temu**

Akk. + temu

ADJEKTIVENES KOMPARASJON (GRADBØYNING)

- gradene er *positiv, komparativ, superlativ*

jf. fin, finere, finest
 god, bedre, best,

KOMPARASJON (GRADBØYNING)

- er en del av formdannelsen som berører nesten alle adjektiv
- polsk har tre former for komparasjon:
 - 1) syntetisk komparasjon
 - 2) analytisk komparasjon
 - 3) suppletiv komparasjon

SYNTETISK KOMPARASJON

- dannes ved *suffigering av stammen med to typer endelser:*

-szy, -sze, -sza

eller **-ejszy, -ejsze, -ejsza**

- her forandres ofte stammens siste konsonant, f.eks.

długi – dłuższy (lang)

cienki – cieńszy (tynn)

ważny – ważniejszy (viktig)

KOMPARATIV *-szy, -sze, -sza*

- brukes etter stamme på **enkel konsonant, -st, eller -rd**

tani – tań**szy**

pracowity – pracowit**szy**

prosty – prost**szy**

twardy – twar**d**szy

KOMPARATIV *-szy, -sze, -sza*

OBS!

- særtilfeller innenfor denne typen:

krótki – kró**t**szy

daleki – dal**l**szy

bliski – bli**z**szy

wysoki – wy**ż**szy

KOMPARATIV *-ejszy, -ejsze, -ejsza*

- brukes etter stamme på andre konsonantkombinasjoner

trudny – trudnie**jszy**

łatwy – łatwie**jszy**

smutny – smutnie**jszy**

piękny – pięknie**jszy**

SYNTETISK SUPERLATIV

- dannes ved *prefigering* av komparativformen med **naj-**

cieńszy – **naj**cieńszy

dłuższy – **naj**dłuższy

ważniejszy – **naj**ważniejszy

ANALYTISK KOMPARASJON

- dannes ved å tilføye enten ordet *bardziej* ‘mer’ (som allerede er komparativ-graden av *bardzo* ‘meget’), eller ordet *mniej* (som er komparativ-graden av *mało* ‘litt’).

dziurawy – **bardziej** dziurawy (hullete)

kobiocy – **mniej** kobiocy (kvinnelig)

interesujący – **bardziej** interesujący
(interessant)

ANALYTISK SUPERLATIV

- dannes ved å sette enten ordet *najbardziej* ‘mest’ eller ordet *najmniej* ‘minst’ foran adjektivet

dziurawy – **najbardziej** dziurawy

kobiocy – **najmniej** kobiocy

interesujący – **najbardziej** interesujący

SUPPLETIV KOMPARASJON

- det brukes *en annen ordstamme* til komparativ- og superlativformene

dobry – lepszy – najlepszy

zły – gorszy – najgorszy

duży – większy – największy

mały – mniejszy – najmniejszy

KONGRUENS I KOMPARASJON

- husk kravet om *kongruens*, dvs. adjektivendelsen skal alltid samsvare (i kasus, kjønn og tall) med ordet det står til

tańszy cukier

ładniejszy płaszcz

tańsza herbata

ładniejsza sukienka

tańsze ciastko

ładniejsze ubranie

KONGRUENS I KOMPARASJON

Tu jest **najtańsze ciastko**. (Nom.)

Nie mam **lepszego cukru**. (Gen.)

Kupiłam **ładniejszą sukienkę**. (Akk.)

Lubię tego bardziej **uprzejmego kelnera**. (Akk.)

Opiekuję się mniej **uprzejmym dzieckiem**. (Instr.)

Szukam **najmłodszej siostry**. (Gen.)

Mówię o **najładniejszych płaszczach**. (Lok.)

Dziękuję **najmilszym kelnerkom**. (Dat.)

KOMPARASJON med *od / niż*

komparativ + **od** + **Gen.**

Kasia jest mądrzejsza **od** Piotra.

komparativ + **niż** + **Nom.**

Kasia jest mądrzejsza **niż** Piotr.